

Sve je lako kad si član

U Vladi ne govore o tome da li je državni novac trpan u bisage *Prvoj*, *KAP-u*, *Željezari*, *Pobjedi*... ugrozio likvidnost na nekoj drugoj adresi. Zato se hvale kako je državni dug porastao za 10 odsto BDP zbog paketa pomoći privilegovanim kompanijama i bankama

NIJE EMOTIVAN:
Igor Lukšić

Počelo je licitiranjem u medijima o iznosima državnog novca kojim se održava likvidnost *Prve banke*. Nastavljeno je pričom o produžetku saradnje Vlade Crne Gore i zvaničnih i nezvaničnih vlasnika *KAP-a*, *Rudnika bokista* i *Željezare* u Nikšiću (pri čemu je potpuno ignorisana informacija **Nebojše Medojevića** da su banke u vlasništvu ruske države preuzele akcije *Rusala* **Olega Deripaske**). Potom je stigla i vijest da je Vlada, po treći put u posljednjih pet godina, prebijanjem poreskog duga i garancijom za nove kredite povećala vlasništvo u dnevnom listu *Pobjeda* iako on, kada bi se u ovoj zemlji poštovali zakoni, u ovoj formi ne bi smio da postoji još od 2004. godine.

Konačno, potpredsjednik Vlade i ministar finansija **Igor Lukšić** pokušao je da svemu ovome da formu legalnosti i zaštite interesa građana i privrede Crne Gore.

“Mene ne interesuje bilo kakva lična relacija, već institucionalno rješavanje problema”, rekao je Lukšić *Vijestima*. “U tom smislu, mislim da je uloga ministra finansija u ovim okolnostima da ne bude „emotivan”, već da donosi dugoročna rješenja za dobrobit građana i ekonomije”.

ZAČARANI KRUG: U centru pažnje bila je, podrazumijeva se, *Prva banka CG*. Na pitanje da li je banka, u većinskom vlasništvu braće **Aca** i **Mila Đukanovića**, novac pozajmljen iz državnog budžeta (44 miliona), vratila parama deponovanim na računima njenih klijenata – vladinih institucija, državnih i javnih preduzeća, Lukšić je ponovio “mantru” da njega kao ministra finansija interesuje samo to što je Vlada državni novac vratila u roku, “a posljednju ratu i prije roka”.

Zanemarimo malu *nepreciznost*: Ugovor o pozajmici između Vlade i *Prve banke* predviđao je da se kredit daje

na tri mjeseca, uz pomenutu mogućnost produženja kreditnog roka na 12 mjeseci. Dakle, to što je posljednja rata od 11 miliona vraćena nakon 10, a ne poslije 12 mjeseci ne mijenja suštinu.

Ni forma nije problematična. *Prva banka* se razdužila svega nekoliko dana nakon što je na njene račune prispjelo gotovo 200 miliona eura koje je italijanska A2A uplatila na ime kupovine dijela državnih akcija EPCG i dokapitalizacije tog preduzeća. Kroz istu banku je prošao i novac koji su za svoje akcije dobili manjinski akcionari EPCG – privatizacioni fondovi, građani i preduzeća. I tu je riječ o iznosu od približno 200 miliona eura, od kojih je makar dio ostao u *Prvoj banci* – kroz naplatu bankarskih usluga i prispjelih kredita sa računa, do tog momenta, platežno nesposobnih dužnika.

Da ne bi bilo dileme, priču o tome kako će novac A2A uplaćen za akcije privatizacionih fondova “vratiti u normalan kolosijek *Prvu banku*”, ni jesu izmislili mediji, već je to ocjena **Predraga Drecuna**, tadašnjeg člana Borda direktora *Prve*, a danas glavnog izvršnog direktora te banke. “Više ne može biti govora o kriznoj situaciji, a efekti će biti multiplikovani i prošireni na privredu”, najavljivao je Drecun.

To što se njegovo obećanje nije obistinilo (kriza traje) ne znači da *Prva banka* nije opstala zahvaljujući novcu koji je, daljinskim navođenjem državnog vrha, završio na njenim računima.

“Na koji način je *Prva banka* obezbijedila likvidnost, to je stvar njene poslovne politike”, cijeni ministar Lukšić. A da li je novac trpan u bisage *Prvoj*, KAP-u, *Željezari*, *Pobjedi*... ugrozio likvidnost na nekoj drugoj adresi, ne govori. Umjesto toga kaže: “Činjenica je da je državni dug porastao sa 26,8 odsto sa kraja 2008. godine na 36,3 odsto

BDP na kraju marta 2010. godine. Ali treba uzeti u obzir da je to posljedica ekonomske krize i da je i u drugim zemljama državni dug rastao, upravo iz razloga jer su države morale da upućuju pakete pomoći privredi i bankarskom sektoru”.

PRVA POMOĆ: Paketi

pomoći su nas, dakle, koštali 250 – 350 miliona eura koje će, kao javni dug, vraćati ova i naredne generacije Crnogoraca. Šta smo dobili zauzvrat? Otvorene šaltere *Prve banke* koja platne naloge klijenata izvršava istog dana, a ne sa zakašnjenjem od jedne do tri nedjelje, kao što

je bio slučaj u drugoj polovini 2008. godine. *Rudnik bokista* koji ne radi skoro dvije godine. *Kombinat aluminijuma* sa stotinama miliona novih dugova za koje niko ne umije da objasni gdje su završili, a bez većeg dijela radnika, *Kovačnice*, *Prerade* i, može biti, *Glinice*. Ili državnu *Pobjedu* koja na naslovnoj strani donosi priču, pozivajući se na očevice

šumokradice, o lokalnom političaru koji je novcem i nekretninama nplatio sporazum sa opozicijom. Štiteći identitet svojih sagovornika – lopova, novina finansirana novcem poreskih obveznika (vlasnika šume koji su pljačkali njeni *nezvanični izvori*) ispunila je, valjda, sve kriterijume za dobijanje državne pomoći. Uz činjenicu na

koju ukazuje ministar da su prethodni direktori, svi iz reda uticajni članovi vladajuće partije, nakon što je ona po slovu zakona trebalo prestati da postoji, u toj firmi zaposlili previše ljudi koji

su sada višak (pravo govoreći – i tada su bili). Za razliku od *Vijesti*, *Dana* i *Monitora* koji su od ministra Lukšića krajem prošle godine tražili poreski kredit, na račun nenaplaćenih potraživanja od najvećeg distributera štampe u Crnoj Gori koji je u otišao u stečaj.

Lukšić je u odgovoru citirao zakon, “nedozvoljena državna pomoć je pomoć kojom

se narušava ili može narušiti slobodna konkurencija na tržištu...” i podnosiocima zahtjeva podučio kako je “neophodno da se kao potencijalni korisnik državne pomoći obratite resornom ministarstvu”. A danas objašnjava: “Kada sam ih uputio na zakonsku proceduru, razumio sam da su ti mediji odustali”. I čudi se: “Bez obzira na sve, očekivao sam više medijske solidarnosti”.

ČIJE SU NAŠE PARE: Da se, ipak, vratimo državnim parama u privatnoj, *Prvoj banci*. Lukšić insistira da to nije problem. A ako jeste – onda je za to kriv neko drugi. Pogodićete ko, ali da za svaki slučaj podsjetimo. “Zašto Centralna banka nije spriječila gomilanje državnih ili paradržavnih depozita prije krize u pojedinim bankama ako je smatrala da je to loše”, pita se ministar finansija, pa otkriva tajnu: “To sam im svojevremeno predlagao da učine, i nakon okončanja krize smatram da bi to mogli uraditi”. Koga pamćenje bolje služi, sjetit će se da je ministar finansija na veoma neobičan način predlagao da se spriječi “gomilanje” državnih depozita u bankama. Zapravo, Vlada

IZLET OD 44 MILIONA: Radoje Žugić

Ono što je država radila tajno, EPCG je činila sasvim javno. Prvo su dužnici *Elektroprivrede* “preusmjereni” da svoje obaveze izmiruju isključivo preko računa *Prve banke*. Potom je, u jesen 2008. godine, EPCG uz Aca Đukanovića bila jedini akcionar spreman da baci novac u bunar banke kojoj je dokapitalizacija trebala da bi makar formalno dala zalogu za državnu pomoć

je u oktobru 2007. godine predlagala izmjene Zakona o budžetu na taj način da što se državni depoziti više ne bi čuvali na računu Centralne, već neke "komercijalne banke u domaćem vlasništvu". *Prva banka* je i tada bila jedina banka koja je zadovoljavala taj kriterijum. A prijedlog je uslijedio nakon što je objelodanjeno da je *Prva* "prenapregnuta" pošto je ukupni iznos depozita na njenim računima bio manji od iznosa izdatih kredita.

JEDNOTARIFNO BROJLO:

Ono što je država radila tajno, EPCG je činila sasvim javno. Prvo su dužnici *Elektroprivrede* "preusmjereni" da svoje obaveze izmiruju isključivo preko računa *Prve banke*. Potom je, u jesen 2008. godine, EPCG uz Aca Đukanovića bila jedini akcionar spreman da baci novac u bunar banke kojoj je dokapitalizacija trebala da bi makar formalno dala zalogu za državnu pomoć. EPCG je u tom momentu sa 10 miliona eura uvećala svoj akcijski kapital u *Prvoj* sa manje, od deset na 18 odsto.

"Imajući u vidu iznos trenutne vrijednosti akcija na berzi, smatramo da je napravljen dobar poslovni potez, jer se akcije mogu prodati na berzi po višestrukoj cijeni, tako da, u svakom slučaju, možemo imati samo pozitivne efekte", poručili su tada iz kompanije.

Vrijednost akcija *Prve* pala je od tada desetak puta, ali su čelnici EPCG investicioni *poduhvat* ponovili i u februaru ove godine, kada su banci dali subordinirani kredit od 10 miliona (neće se naplaćivati makar pet godina, nakon čega će biti pretvoren u akcijski kapital). Faktički, oni su akcije banke kojima se na berzi trgovalo po cijeni nešto većoj od 50 eura, plaćali 2,5 puta više. Tako su sa 20 miliona "branili" investiciju vrijednu 2,5 miliona eura. Istovremeno, AD *Prenos* je u inostranstvu ugovarao kredit kako bi došao do novca kojim će rekonstruisati mrežu i smanjiti gubitke koje, i zvanično, plaćaju potrošači u Crnoj Gori.

Predsjednik A2A **Đulijano Zukoli**

VIZIONAR: Veselin Vukotić

je na Skupštini akcionara te kompanije objašnjavao zašto je njegova firma, kojoj je povjereno upravljanje crnogorskom *Elektroprivredom*, odlučila da poslove vodi preko najproblematičnije banke u Crnoj Gori. Zapravo jedine kojoj je rad odlukom monetarnih vlasti sveden na platni promet, primanje depozita i naplatu ranije odobrenih kredita.

"Novac je najvećim dijelom stavljen na *Prvu banku* koja je najstarija banka, osnovana prije 100 godina od strane crnogorskog kralja, a čiji je danas prvi akcionar brat crnogorskog premijera", objasnio je Zukoli. "Elektroprivreda je vlasnik 18 odsto akcija iste banke. Takođe, i kamate koje nudi ta banka su najpovoljnije".

Dakle, Italijani su pare svojih akcionara uložili u banku koja je dijelom u njihovom vlasništvu, zato što su dobili najveću kamatu. Pošto ne mogu davati kredite, nju će plaćati sami sebi. Iz našeg džepa.

No, za razliku od Zukolija, **Radoje Žugić** nije našao za shodno da bilo što objašnjava o *Prvoj banci* i svom angažmanu vezanom za nju. A direktor Fonda PIO i poslanik DPS sa Đukanovićevom bankom ima tek toliko veze da

je njegov potpis na ugovoru o kreditu koji je država dala ovoj banci.

Žugić je u septembru 2008. podnio ostavku na mjesto direktora Fonda PIO. Akcionari *Prve* su ga izabrali za predsjednika Odbora direktora, CBCG mu dala dozvolu, ali je on nakon potpisanog aranžmana sa Igorom Lukšićem odlučio da se vrati penzionerima. Da li je povukao ostavku ili je ponovo izabran, nije važno. Važno je da on svakog mjeseca raspolaže sa državnim fondom od 26-27 miliona koliko iznose primanja i naknade crnogorskih penzionera. Veći dio ovog novca, tvrde upućeni, *proteče* i preko računa u *Prvoj banci*. Ne suviše brzo, kažu.

Iz Regionalnog vodovoda su, zato, odlučili da javno demanatuju tvrdnje kako je njihovim novcem održavana likvidnost *Prve banke*. Za pravo im daje i ministar Lukšić. "Regionalni vodovod nema zadržanog novca u *Prvoj banci*, već je sve iskoristio za investiciju", rekao je ministar a u prilog mu ide najava da će naredne nedjelje voda konačno poteći makar dijelom planirane trase. Sa pola godine kašnjenja.

Sumnju, međutim, budi jedan detalj. Vlada je nedavno Regionalnom vodovodu odbila kredit od sedam miliona eura kako bi završio započeti posao. Direktor preduzeća **Zoran Bošnjak** kaže da se "morao napraviti bajpas" zbog ugovorenog, ali ne i realizovanog kredita sa fondom za razvoj iz Abu Dabija. "Kreditni aranžman sa Abu Dabijem sklopljen je 1. aprila ove godine, ali operativnost ni danas nije obezbijeđena zbog nerazumijevanja ugovora. Oni nijesu dobro razumjeli naš projekat..."

Preostaje nam da razmišljamo o ljudima koji su dali sedam miliona eura a da *nijesu dobro razumjeli* da im idu pare. Ili da zamišljamo scenu u kojoj se veselo društvo investitora, direktora, političara, menadžera i urednika opušta uz pjesmu *to je nama naša kriza dala*. A na stolu uz bogatu trpezu i kamara para koje su, nekad, bile - naše. Davno je Veselin Vukotić najavio da ćemo *kupovati strateške investitore*. To što nijesmo vjerovali, naš je problem.

Zoran RADULOVIĆ